

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 275/05-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. apríla 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudcov Jána Auxta a Ľudmily Gajdošíkovej v konaní o sťažnosti JUDr. P. P., bytom Ž., zastúpeného advokátkou JUDr. T. P., Ž., ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Ct 11/03, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. P. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Ct 11/03 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Ct 11/03 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. JUDr. P. P. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III j e p o v i n n ý uhradiť JUDr. P. P. trovy právneho zastúpenia v sume 5 302 Sk (slovom päťtisíc'ristodva slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. T. P., Ž., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 275/05 zo 16. novembra 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť JUDr. P. P. (ďalej len „s'ťažovateľ“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Ct 11/03.

Z obsahu s'ťažnosti a k nej priložených písomností a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 15 Ct 11/03 vyplýva, že s'ťažovateľ je účastníkom súdneho konania vedeného pred okresným súdom, ktoré bolo začaté ešte na základe ním Okresnému súdu Žilina podanej žaloby o ochranu osobnosti z 29. októbra 2001 proti JUDr. J. Č. (...).

Dňa 13. decembra 2001 podal sťažovateľ návrh na prikázanie veci z dôvodu vhodnosti Okresnému súdu Bratislava III. Dňa 1. augusta 2002 Okresný súd Žilina predložil spis na rozhodnutie podľa § 16 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) Krajskému súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“), ktorý mu spis vrátil ako predčasne predložený. Dňa 30. októbra 2002 bol opätovne spis predložený za tým účelom na rozhodnutie krajskému súdu. Dňa 27. februára 2003 bol spis doručený Okresnému súdu Bratislava III a bola mu pridelená sp. zn. 15 Ct 11/03.

Dňa 5. augusta 2004 okresný súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku. Dňa 8. septembra 2004 sťažovateľ požiadal okresný súd o určenie nového súdneho poplatku, podal návrh na zmenu návrhu a pripustenie vstupu ďalšieho účastníka do konania a návrh na čiastočné späťvzatie žaloby. Dňa 29. decembra 2004 okresný súd pripustil do konania vstup žalovaného v druhom rade, zmenu žaloby, v časti konanie zastavil a vyzval žalovaných v prvom a druhom rade, aby sa k veci písomne vyjadrili.

Právny zástupca žalovaného v prvom a druhom rade doručil okresnému súdu vyjadrenia k žalobe 17. a 24. februára 2005 a ich doplnenia 4. marca 2005.

Dňa 27. októbra 2005 sťažovateľ oznámil okresnému súdu, že zaplatil súdny poplatok 2 000 Sk, a žiadal určiť termín pojednávania.

Dňa 29. marca 2006 bol súdny spis predložený ústavnému súdu.

Právna zástupkyňa sťažovateľa doplnila sťažnosť na základe výzvy ústavného súdu z 29. marca 2006 podaním z 3. apríla 2006, v ktorom žiadala, aby ústavný súd priznal sťažovateľovi finančné zadost'učinenie z dôvodu jeho nečinnosti 260 000 Sk (pôvodne žiadala iba 150 000 Sk).

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažnosť v tejto veci pôvodne prijal na ďalšie konanie IV. senát ústavného súdu. Od 1. marca 2006 v súlade s rozvrhom práce na rok 2006 sa sudca spravodajca Ján Auxt stal členom II. senátu ústavného súdu a veci, v ktorých je sudcom spravodajcom Ján Auxt, prerokúva II. senát ústavného súdu. Z tohto dôvodu túto vec prerokoval a vo veci samej rozhodol II. senát ústavného súdu v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

„Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Samosudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednáwanej veci.

1. Ústavný súd konštatuje, že predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je sťažovateľom uplatnený nárok na ochranu osobnosti. Takéto konanie nie je možné hodnotiť ako zložité, pretože tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej praxe všeobecných súdov (IV. ÚS 66/04). Ústavný súd konštatuje, že do dňa predloženia spisu okresný súd vo veci nevykonal ani jedno relevantné pojednávanie, ani žiadny dôkazný prostriedok, teda k hodnoteniu skutkovej a právnej zložitosti vôbec nepristúpil. Prípadná skutková a právna zložitosť nemohla mať teda vplyv na doterajšiu dĺžku tohto konania. Povaha prejednáwanej veci (ochrana osobnosti) si pritom vyžaduje osobitnú rýchlosť konania.

2. Ďalším kritériom pri vyhodnocovaní, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bolo správanie s'ťažovateľa ako účastníka súdneho konania.

I keď s'ťažovateľ po výzve okresného súdu nezaplatil súdny poplatok, čím si nesplnil poplatkovú povinnosť podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, ktorá mu vznikla v zmysle citovaného ustanovenia podaním žaloby, táto skutočnosť nemala podstatný vplyv na spomalenie konania, pretože do dňa doručenia spisu ústavnému súdu sa okresný súd tým, či súdny poplatok bol zaplatený, vôbec nezaoberal.

Vzhľadom na uvedené je ústavný súd toho názoru, že správanie s'ťažovateľa nemalo vplyv na spomalenie konania a zásadným spôsobom neovplyvnilo jeho doterajšiu dĺžku.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, prihliadal ústavný súd na ustanovenie § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Ústavný súd z obsahu predloženého spisu zistil, že okresný súd (okrem výziev z 5. augusta 2004 a 29. decembra 2004 na zaplatenie súdneho poplatku a doručenia návrhov na vyjadrenie žalovaným) vo veci nevykonal žiadny úkon (pojednávanie, dokazovanie) smerujúci k odstráneniu právnej neistoty s'ťažovateľa, a preto ústavný súd konštatuje, že v podstate celé napadnuté konanie je od 27. februára 2003, keď bola vec prikázaná okresnému súdu, až do prejednania s'ťažnosti ústavným súdom (apríl 2006) poznačené nečinnosťou okresného súdu.

Ústavný súd zastáva názor, že povinnosťou okresného súdu bolo pristupovať v tejto veci so zvýšenou starostlivosťou nielen preto, že konanie začalo ešte v júni 2001, ale aj s ohľadom na predmet konania, ktorým je ochrana osobnosti s'ťažovateľa. Výsledok konania v takomto prípade má osobitný význam pre s'ťažovateľa, pretože sa priamo dotýka jeho osobného statusu.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Ct 11/03 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Vzhľadom na výrok o porušení základného práva s'ťažovateľa, ako aj na to, že namietané konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o s'ťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd prikázal zároveň okresnému súdu v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Ct 11/03 v ďalšom období konal bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Podľa § 56 ods. 5 citovaného zákona ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovateľ v s'ťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 260 000 Sk, ktoré odôvodnil najmä pretrvávajúcim dlhodobým pocitom neistoty a v tejto súvislosti tiež poukázal na to, že v konaní o ochranu osobnosti každý právny prostriedok nápravy plynutím času stráca na svojej účinnosti. Navrhol, aby ústavný súd pri priznaní primeraného finančného zadosťučinenia zohľadnil viaceré rozhodnutia Európskeho

súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) proti Taliansku, napr. „Zullo proti Taliansku, Cocchiarella proti Taliansku, Apicella proti Taliansku (...)“.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Pokiaľ sťažovateľ poukázal na uvedené rozhodnutia ESLP (najmä na výšku priznávaného finančného zadosťučinenia) a na okolnosť, že táto sa priznáva „za rok konania, nie za rok prietahu“, ústavný súd poznamenáva, že v súlade so svojou doterajšou judikačnou praxou (ktorá vychádza aj z kritérií stanovených ESLP) dôsledne skúma všetky okolnosti porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom kritériá stanovené ESLP nepreberá formálne, ale materiálne, teda okrem základných kritérií (zložitosť veci, správanie účastníka konania, postup súdu a význam konania pre sťažovateľa) prihliada aj na reálne možnosti národného hospodárstva Slovenskej republiky (napr. v danom prípade na to, že priemerná mesačná mzda v roku 2005 bola v Slovenskej republike cca 400 EUR; oproti tomu v Talianskej republike cca 2 000 EUR).

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 15 Ct 11/03, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu (skutočný začiatok súdneho konania), ako aj skutočnosť, že predmetom sporu je konanie týkajúce sa osobného statusu sťažovateľa, ústavný súd považoval priznanie sumy 50 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Sťažovateľom požadovanú výšku finančného zadosťučinenia ústavný súd považuje v okolnostiach prípadu za neprimeranú.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. T. P.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právna zástupkyňa sťažovateľa uplatnila nárok na náhradu trov konania v sume 8 180 Sk za tri úkony právnej služby a trikrát režijný paušál. Ústavný súd jej priznal len účelne vynaložené trovy, za ktoré považoval dva úkony právnej služby (prípravu a prevzatie veci, písomné vyhotovenie sťažnosti), každý vo výške 2 501 Sk, a k tomu dvakrát režijný paušál 150 Sk, ktorých výšku určil podľa kritérií platných pre úhradu trov konania v roku 2005 podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, a nie tak ako to sťažovateľ navrhol v podaní z 3. apríla 2006.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia spolu v sume 5 302 Sk je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. apríla 2006